

Ústavní soud

Joštova 625/8
660 83 Brno

V Brně dne 10. 5. 2020

Sp. zn Pl. ÚS 10/20

VE VĚCI ÚSTAVNÍ STÍŽNOSTI

směřující proti omezení svobody pohybu vládou ČR,

zejména pak proti zásahu do základních práv stěžovatele v důsledku krizového opatření vlády ze dne 13. března 2020 č. 203 (č. 76/2020 Sb.)

**NÁVRH NA VYLOUČENÍ SOUDCE JUDR. PAVLA
RYCHETSKÉHO**

Stěžovatel: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Právní zástupce: David Zahumenský, advokát AK se sídlem tř. Kpt. Jaroše 1922/3,
602 00 Brno

1

Účastník: **Vláda ČR**, Úřad vlády České republiky, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1 - Malá Strana, PSČ 118 01

Vedlejší účastník: **Poslanecká sněmovna**, se sídlem Sněmovní 4, 118 26 Praha

Elektronicky

Přílohy

- Monitoring tisku obsahující přepis rozhovoru se soudcem JUDr. Pavlem Rychetských v pořadu Otázky Václava Moravce
- Rozhovor s předsedou NS

I. Úvod

[1] Stěžovatel se obrátil na Ústavní soud se svojí stížností, kde napadá zásah do svých práv v důsledku nezákonného a neústavního omezení možnosti opustit území České republiky. Věc byla přidělena sp. zn. Pl. ÚS 10/20 a soudcem zpravodajem je předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský.

[2] Dne 3. 5. 2020 v pořadu Otázky Václava Moravce zazněly následující výroky:

Václav MORAVEC, moderátor

-----

*Jedno z nejvíce diskutovaných opatření bylo rozhodnutí vlády po vyhlášení nouzového stavu, kdy přijala krizové opatření, jímž od 16. března zakázala občanům České republiky vycestovat ze země. Přitom svoboda pohybu je zaručena Listinou základních práv a svobod. Teď se díváme už na mapu Evropy. Zákaz cest do zahraničí s předem danými výjimkami platil do 24. dubna v rámci České republiky. Zákaz cestovat do zahraničí vydaly kromě české vlády také vlády v Itálii, Belgii, Litvě. Italové nesmějí vycestovat kromě pracovních či zdravotních důvodů od 10. března. Zákaz má zatím platit do 17. května. Od 16. března nesmí vycestovat občané Litvy. Výjimkou je cesta za prací, či povolení vedoucího státního pohraniční stráže pod Ministerstvem vnitra. Zákaz platí tam v Litvě do 4. května. Zákaz svým občanům cestovat ze země, a to od 18 března do 8. června, pokud k tomu nejsou nezbytné důvody dané ministerským výnosem vydala i Belgie. **Jak se vám jako ústavnímu soudci, pane Rychetský, jak se vyrovnáváte s tím, že máme tady zákaz explicitní zákaz, nebo měli jsme explicitní zákaz vycestovat ze země, což je bezesporu porušení Listiny základních práv a svobod?***

Pavel RYCHETSKÝ, předseda Ústavního soudu ČR

Dostáváte mě do trochu obtížné situace, protože u nás je i tato část opatření vlády, byť už v tuto chvíli neúčinná, nikoliv platná, také napadena.

Já jsem dokonce soudce zpravodaj v té věci. Problém je v tom, že sice jak ústavní zákon o bezpečnosti, tak ten krizový zákon explicitně svěřuje vládě dočasné omezení při nouzovém stavu některých základních práv a svobod. Mezi nimi i svobody pohybu a pobytu. Ale přitom se musí šetřit ta základní práva, která jsou v listině. Dá se z toho vcelku nepochybně dovodit, že na území našeho státu s ohledem na potřeby a rozsah té pandemie a podobně lze nějakým způsobem ten pohyb a pobyt omezit. **Můj soukromý názor, a je to tedy nás převažující, je, že samozřejmě takový zákaz nemůže sestavovat k překročení hranice.** Ale já jsem zdůraznil soukromý názor z

jednoduchého důvodu. **U nás nebyl k tomu aktivně legitimovaným tím subjektem podán návrh.** My už jsme rozhodli ve třech případech o třech stížnostech. Ve všech těch třech případech vlastně jsme neměli možnost se dostat k neutrálnímu přezkumu, protože byly podány aktivně nelegitimovaným subjektem. Žádná skupina poslanců, nebo senátorů, u které by bylo nepochybně možné říci to je aktivně legitimovaný subjekt, my máme právo se tím zabývat. K tomu nedošlo. A teď pozor! Dnes už, když už jsou ty radnice z naší strany otevřené, nenajdeme možnost, aby se k tomu Ústavní soud v plénu vyjádřil. My jsme sice několikrát svým způsobem mimo zákon o Ústavním soudu vyslovili výrok, že nějaký zákon, nějaké ustanovení v době, kdy bylo platné, bylo v rozporu s ústavou. Ale ve všech těch případech to bylo jenom tehdy, kdy probíhalo řízení o tom, že to ustanovení by bylo platné se aplikovalo. My jsme tedy, já jsem konkrétní kontrola ústavnosti, mohli takový výrok vynést. Klasický případ je starý občanský zákoník. Tuším, že už asi 7 let není účinný. Přesto v celé řadě případů se i nadále rozhoduje před obecnými soudy podle tehdy platné normy. Pak samozřejmě se může stát, že se budeme k ten ústavnosti, i když už ztratila platnost, vyslovovat.

Václav MORAVEC, moderátor

Není to škoda? Teď narážím na to vaše nejnovější rozhodnutí, kterým jste odmítli ty dotčené stížnosti, kde bylo obrovské množství, jak jsem si pročítal nálezy Ústavního soudu v plénu, obrovské množství těch oponentních stanovisek. A jejich rozsah výrazně převážil jádro toho rozhodnutí. **Nebyla to malá odvaha Ústavního soudu, že jste se do toho nepustili?** Protože, jinými slovy, by byl Ústavní soud štípnut, jestli to bylo ústavně správné řešení?

Pavel RYCHETSKÝ, předseda Ústavního soudu ČR

Já bych nepoužil termín malá odvaha. Ten problém byl v tom, že my jsme se tím zabývali nejen na třech plenárních zasedání od rána do večera. Ale mezitím elektronickou komunikací mezi těmi 15 soudci po dobu tří týdnů. Takže se nashromáždilo ohromné množství názorů. Přitom jsme byli v situaci, která svým způsobem je zcela bezprecedentní. My jsme museli rozhodnout, zda vůbec má Ústavní soud kompetenci přezkoumávat rozhodnutí vlády o vyhlášení nouzového stavu a rozhodnutí vlády, který některá základní práva a svobody se rozhodla omezit.

Museli jsme si tedy říci, jestli k tomu máme vůbec kompetenci. Pokud ji máme, museli jsme si vyjasnit problém, kdo má právo a v té legitimaci se na nás s tím obrátit. První otázkou tedy bylo, co to je za akt? Co vlastně přezkoumáváme? Tu otázku si postavili i ty advokáti. A protože tušili, že to není jednoduchá věc, tak to všichni nazvali ústavní stížností. Tím nám zčásti ulehčili situaci, protože ústavní stížnost může podat jenom ta

fyzická, nebo právnická osoba, jejíž konkrétní ústavní práva, nebo svobody byla porušena nějakým konkrétním rozhodnutím v její kauze. V řízení, kde byla účastníkem.

Václav MORAVEC, moderátor

Tím vám to ujasnili, protože vy jste mohli ty stížnosti odmítnout z formálního důvodu. Což jste učinili.

Pavel RYCHETSKÝ, předseda Ústavního soudu ČR

Uvědomte jednu věc, že s tím výrokem, že se ústavní stížnost odmítá, souhlasilo z 15 12 soudců. Byly tam 3 disenty, ale ty disenty nebyly proti té části výroku, která se týkala toho vlastního nouzového stavu, ale proti těm opatření Ministerstva zdravotnictví. A všichni soudci tedy vlastně souhlasili s výrokem, ale problém byl s odůvodněním, s tou argumentací. Tam už se ty názory rozcházel skutečně, protože to je naprosto dosud neorané pole. Kdybychom, já bych byl rád, kdyby Ústavní soud bez disentu se sjednotil a poslal jasný signál do země. Ale to by patrně to rozhodnutí ještě do této chvíle nebylo přijato a vyhlášeno. Takže je to svým způsobem kompromis. Aspoň byla shoda.

[3] **Stěžovatel tak navrhuje, aby Ústavní soud posoudil, zda v důsledku postupu soudce, který jako zpravodaj v jeho věci předtím, než bylo ve věci rozhodnuto (či přinejmenším předtím, než by měl stěžovatel možnost se s rozhodnutím seznámit) veřejně komentuje právní otázky, které jsou v jeho stížnosti otevřeny, včetně otázky, zda stěžovatel má či může mít aktivní legitimaci k tomu, aby se na Ústavní soud obrátil a navrhoval konstatování zásahu do svých práv v důsledku předmětných opatření exekutivy.**

[4] **Stěžovatel v této souvislosti poukazuje na dřívější mediální vyjádření předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala, který v rozhovoru pro Lidové noviny uvedl:**

ŠÁMAL: Chci říct jasně jednu věc. Vedení soudu do rozhodování konkrétních kauz žádným způsobem nemůže zasahovat, byť si většina lidí myslí, že jako předseda soudu mám nějaké zvláštní kompetence. Nemám. Opakovaně dostávám stížnosti, v nichž je požadováno, abych změnil rozhodnutí některého senátu Nejvyššího soudu nebo dokonce i nižších soudů. To mám přímo ze zákona zakázáno!

Samozřejmě ale mám pravomoc směrem k tomu, jak se věci komunikují navenek. Často spolu s konkrétním předsedou senátu a s tiskovým mluvčím řešíme, co se bude sdělovat veřejnosti. Vždy je to ale až po rozhodnutí. Dokud věc není rozhodnuta, vůbec se k tomu nemůžeme vyjadřovat. Tak to je všude v Evropě i v demokratickém světě.

[5] **Stěžovatel požaduje, aby Ústavní soud posoudil, jestli toto prastaré pravidlo, podle kterého soudce před vyhlášením rozhodnutí ve věci samé věc veřejně nekomentuje, ještě stále platí. Nebo je již nová doba a staré principy neplatí? Nebo pravidla, jejichž respektování Ústavní soud vyžaduje po soudem obecné soustavy soudů neplatí pro samotný Ústavní soud?**

II.

Právní hodnocení

[6] Podle § 14 odst. 1 o.s.ř. „*Soudci a přisedící jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.*“ (Lze poukázat na subsidiární použití o.s.ř. s odkazem na § 63 zákona o Ústavním soudu).

[7] Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 371/04 konstatoval, že „*nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií vyjadřující vnitřní psychický stav soudce k projednávané věci v širším smyslu..., o níž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi nalezla stěží uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto potřeba vnímat šířeji, také v rovině objektivní.*“

[8] Soudce tak jako vykonavatel soudní moci, jež mu byla svěřena jmenováním do této funkce, **je povinen svým jednáním a chováním nezavdat příčinu tomu, aby byla narušena důvěra v jeho funkci na základě objektivního posouzení vnějšího pozorovatele. Jednáním a chováním se tedy myslí především výkon jeho funkce.**

[9] Ústavní soud se vyjádřil k otázce, zdali z chování soudců např. při jednání soudu lze vyvozovat jejich podjatost. Na str. 16 nálezu III. ÚS 4071/17 je uvedeno: „**Jednání soudce totiž může vzbuzovat oprávněnou pochybnost o jeho nestrannosti z hlediska objektivního testu, avšak zároveň toto jednání může vypovídat o osobním přesvědčení soudce natolik, že to povede k vyvrácení domněnky jeho nestrannosti v rámci subjektivního testu** (viz rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 15. 12. 2005 ve věci *Kyprianou v. Kypr*, stížnost č. 73797/01, § 119 a § 123-133).“

[10] Stěžovatel připomíná, že nestranností je třeba rozumět absenci předsudku či zaujatosti soudce (rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Morice proti Francii* ze dne 23. 4. 2015, stížnost č. 29369/10, odst. 73). Podle judikatury Ústavního soudu i ESLP se nestrannost soudce posuzuje ve dvou krocích, a to prostřednictvím tzv. **subjektivního a objektivního testu nestrannosti.**

[11] **Stěžovatel konečně ve vztahu k vyjádřením soudců poukazuje na rozhodovací praxi samotného Ústavního soudu.** Ta vychází z předpokladu, že **stručný rozhovor určený ke zveřejnění k nepravomocně skončené věci je v omezeném rozsahu možný, stejně jako v případě zpravodajských výstupů však**

musí obsahovat jen to, co se veřejnost může dozvědět v rámci ústního odůvodnění v jednací síni. V každém případě by měl soudce trvat před zveřejněním na autorizaci rozhovoru. Ta může být provedena telefonicky či elektronicky a novinář zpravidla v takovýchto případech žádostem o autorizaci vyhoví. **Poskytne-li však soudce delší komentář pro publicistický pořad či obsáhlejší rozhovor, ve kterém například polemizuje s argumenty, kritikou nebo dokonce veřejnými invektivami některého účastníka či jeho zástupce, lze takové chování obecně vnímat jako podjatost vzbuzující.**

[12] K této problematice se podrobně vyjádřil Ústavní soud, který ve svém nálezu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05, uvádí: „Nelze samozřejmě bez dalšího dospět k závěru o podjatosti soudce na základě pouhého faktu, že poskytne novinám rozhovor týkající se případu, který rozhodoval a který byl mimo jiné hojně medializován. Jak Ústavní soud uvedl obdobně např. v nálezu sp. zn. II. ÚS 105/01, soudce jako reprezentant veřejné moci může být objektem i neoprávněné kritiky ve sdělovacích prostředcích; současně je však třeba u něj předpokládat a požadovat vyšší stupeň tolerance a nadhledu, než tomu je u jednotlivých občanů. Např. různé stížnosti či názory na jím řešené případy sice mohou vzbudit u dotčeného soudce určitou nelibost, avšak s ohledem na to, že tyto skutečnosti jsou běžnou součástí práce soudců, nelze jim zpravidla přičítat založení dostatečně intenzivního negativního vztahu k účastníkům řízení, příp. k jejich zástupcům. Ústavní soud však na druhé straně zdůrazňuje, že **není možné vyloučit úsudek o soudcově nepodjatosti, pokud je důvod o ní pochybovat vzhledem jeho konkrétním vyjádřením, veřejně vysloveným v době, kdy má ve věci opětovně rozhodovat, navíc za situace, kdy jeho dřívější právní názory a závěry byly jednou ze stran poměrně ostře napadeny a i ve sdělovacích prostředcích kritizovány. Za takových okolností lze pochybovat o tom, že soudce vůbec není dotčen takovým úsudkem o výkonu své rozhodovací pravomoci, o čemž právě svědčí i jeho výroky v inkriminovaném rozhovoru.**

Za tohoto stavu tedy mohou vzniknout důvodné pochybnosti o objektivitě a nestrannosti soudce ve vztahu k projednávané věci, bez ohledu na to, jak to soudce ve svém výroku myslel, co chtěl skutečně říci, či případně, co nebylo nikoliv jeho vinou v článku obsaženo. Stranou lze na tomto místě ponechat i otázku možnosti následného dementování a vysvětlování věci, pokud snad – podle vyjádření soudce S. – vyzněl článek zkresleně, či otázku odpovědnosti samotného periodika za objektivní obsah všeho toho, co v rozhovoru skutečně zaznělo (pozn.: tisk má nejen povinnost šířit informace a myšlenky týkající se činnosti justice, musí však respektovat i zvláštní postavení, které má justice jako garant hodnot právního státu; srov. např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, Prager a Oberschlich proti Rakousku, 1995), jelikož podstatným se jeví právě jeho celkové vyznění s dopadem na objektivní úsudek účastníků řízení, jakož i veřejnosti, ve vztahu k očekávanému výsledku řízení.

Ústavní soud však usuzuje, že soudce svými výroky (vyslovenými krátce před vlastním projednáváním a rozhodováním zkoumaného případu) překročil hranici toho, co lze považovat za přiměřený způsob poskytování informací o své činnosti. Jedním z obecně uznávaných důvodů omezení práva na informace je ostatně – kromě ochrany obecného zájmu a ochrany pověsti nebo práv jiných – právě zajištění autority a nestrannosti soudní moci (čl. 10 Evropské úmluvy). O to právě jde i v souzené věci. ***V tomto směru lze souhlasit se stěžovateli, kteří připomněli obecnou zásadu, mnohdy zdůrazňovanou v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, podle které spravedlnost musí být nejen konána, ale musí být i vidět, že konána je (justice must not only be done, it must also be seen to be done).***"

III.

Návrh

[13] Stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud rozhodl, že

- Soudce JUDr. Rychetský je podle § 14 odst. 1 o.s.ř. vyloučen z rozhodování ve věci Pl. ÚS 10/20. In eventum také ve věcech týkajících se ústavnosti vyhlášení nouzového stavu usnesením vlády ze dne 12. března 2020 č. 194, jakož i ve věcech s tímto souvisejících.

Mgr. David Zahumenský, advokát na základě plné moci